

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-10-01

Diarienummer 1981/24

Handläggare

Davud Duric, Hans Timan, Jessica Perez Lif, Kathrin Ahlstedt

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: fornamn.efternamn@arbvux.goteborg.se

Åtgärdsplan med anledning av inkommen visselblåsaranmälan

Förslag till beslut

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning antecknar förvaltningens förslag till åtgärdsplan.

Sammanfattning

Visselblåsarfunktionen mottog under juni 2023 två rapporter (visselblåstips) som till stora delar överlappade varandra rent innehållsmässigt.

Visselblåsarfunktionens samlade bedömning är att förvaltningen, i de två granskade anskaffningarna, har uppvisat en rad brister inom viktiga processer som syftar till att motverka korruption och oegentligheter.

Sammantaget bedömde visselblåsarfunktionen den 27 juni 2024 att de omständigheter som framkommer i rapporterna är tillräckligt utredda utifrån visselblåsarfunktionens mandat och uppdrag. De avslutade därför ärendet för egen del och överlämnade det till förvaltningen för fortsatt omhändertagande.

Visselblåsare, det vill säga personer som rapporterar om ett missförhållande, bidrar till att motverka skada och möjliggör att missförhållanden kan rättas till.

Sammantaget ser förvaltningen att det i de granskade objekten förekommit brister i avtalsefterlevnad, uppföljning samt avsteg från beslutade processer och rutiner.

Förvaltningens förslag till åtgärdsplan återfinns i Bilaga 1. Den är sorterad i tre kategorier utifrån de iakttagelser, vilka rapporterades till nämnden i september.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En ändamålsenlig ledning och styrning är en förutsättning för god ekonomisk hushållning. Likaså bidrar den till att verksamhetens rutiner kan utvecklas och vara effektiva.

Bedömning ur ekologisk dimension

Ärendet bedöms inte ha några konsekvenser för klimatet och miljön.

Bedömning ur social dimension

Visselblåsare, det vill säga personer som rapporterar om ett missförhållande, bidrar till att felaktigheter uppdagas och omhändertas samt till att motverka skada. Vidare möjliggör

visselblåsarärenden att missförhållanden kan rättas till. Vilket har en positiv påverkan på arbetsmiljön.

Samverkan

Dialog med de fackliga organisationerna skedde den 7 respektive den 17 oktober samt den 21 november 2024.

Bilagor

1. Åtgärdsplan med anledning av visselblåsning

Ärendet

Visselblåsarfunktionen mottog under juni 2023 två rapporter (visselblåsartips) som till stora delar överlappade varandra rent innehållsmässigt.

Sammantaget bedömde visselblåsarfunktionen den 27 juni 2024 att de omständigheter som framkommer i rapporterna är tillräckligt utredda utifrån visselblåsarfunktionens mandat och uppdrag. De avslutade därför ärendet för egen del och överlämnade det till förvaltningen för fortsatt omhändertagande. Förvaltningen har därefter informerat presidium och nämnd i augusti.

Vid nämndens sammanträde i augusti beslutades att en åtgärdsplan ska presenteras till nämndens sammanträde i september. Därefter har information och dialog i FSG genomförts den 19 september och ett första utkast till plan togs fram och informerades om till nämnden vid deras sammanträde den 24 september.

Därefter har den presenterade planen konkretiserats och varit föremål för information och dialog vid presidiet den 2 oktober, chefsmöte den 3 oktober samt vid FSG den 7 och 17 oktober.

Beskrivning av ärendet

Lagstiftningen

EU-direktivet Skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten, 2019/1936 (visselblåsardirektivet) trädde i kraft i Sverige den 17 december 2021. Detta genom en ny svensk lag, lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden. Samtidigt ändrades också ett antal paragrafer i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Visselblåsarverksamheten blev därmed lagreglerad och det finns utsedda tillsynsmyndigheter. En väsentlig förändring i den nya lagstiftningen är att är den möjliggör sekretess av uppgifter som kan identifiera visselblåsaren, den som det tipsas om som ansvarig för missförhållanden samt övriga personer, som kan förekomma i en visselblåsarutredning.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) skriver på sin web¹ att man kan rapportera om ett missförhållande som man har fått information om i ett arbetsrelaterat sammanhang och som det finns ett allmänintresse av att det kommer fram. Antingen att något felaktigt gjorts eller att något inte gjorts, men som skulle ha gjorts. Detta gäller generellt inom alla områden så länge det finns ett allmänintresse av att informationen kommer fram. Ett exempel på sådant som inte omfattas av lagstiftningen är att en medarbetare inte omfattas av skyddet i den nya lagstiftningen om rapporteringen enbart handlar om frågor som berör den egna anställningen, då detta generellt inte anses omfattas av ett allmänintresse.

I Göteborgs Stad utvecklas detta ytterligare, där framgår att man kan rapportera om oegentligheter och missförhållanden, såsom brott mot lagar och avsteg från stadens styrande dokument. Det som rapporteras ska ha uppstått i den verksamhet som man som rapportör är verksam i.

Enligt lagen ska det som rapporteras om till visselblåsarfunktionen ha ett allmänintresse av att missförhållandet kommer fram. Anmälan kan till exempel gälla systematiska missförhållanden som det finns ett samhällsintresse av att de rättas till eller avbryts.

¹ [Visselblåsarfunktion | SKR](#)

Ekonomisk brottslighet, korruption, mutor, allvarliga former av trakasserier kan vara missförhållanden där det finns ett allmänintresse av att de kommer fram. Det kan också röra sig om till exempel miljöbrott eller säkerhetsrisker rörande liv och hälsa. Missförhållandet behöver inte vara aktuellt eller pågående, det kan även gälla rapportering av avslutade missförhållanden. Ett missförhållande kan också uppstå om en verksamhetsutövare underlåter att agera.

På stadens web framgår också vad man inte ska rapportera om. Där framgår att man inte ska rapportera personliga missförhållanden som uteslutande påverkar medarbetaren i fråga eller dennes arbetssituation, såsom allmänna synpunkter, klagomål eller missnöje med arbetsförhållanden, organisation och chefskap, lönesättning eller konflikter mellan enskilda på arbetsplatsen. Detta bedöms som regel inte ha ett allmänintresse. Sådana missförhållanden hanteras i respektive förvaltning eller bolag. De ska i stället anmälas till närmaste chef, chefens chef, skyddsombud eller facklig organisation. Identifierade verksamhetsbrister eller risker inom till exempel arbetsmiljö kan också anmälas i stadens informationssystem om arbetsmiljö (IA).

Lagen gäller inte heller vid rapportering av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter enligt säkerhetsskyddslagen (2018:5858). Den rapporterande personen får inte bryta mot så kallad kvalificerad tystnadsplikt eller lämna ut handlingar som innehåller sekretessbelagda uppgifter.

De personer som kan rapportera och är skyddade av lagen är, något förenklat:

- arbetstagare
- volontärer
- praktikanter
- personer som annars utför arbete under en verksamhetsutövars kontroll och ledning
- egenföretagare
- personer som ingår i ett företags förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan, om verksamhetsutövaren är ett företag
- aktieägare som är verksamma i bolaget, om verksamhetsutövaren är ett aktiebolag.

Även den som söker arbete och den som söker volontärbete eller praktik kan rapportera.

På SKR:s web ges exempel på vilka som inte kan rapportera, bland annat anhöriga, brukare, vårdnadshavare, patienter, boende i kommunen (kommunmedlemmar) och förtroendevalda. När det gäller vilka åtgärder som kan komma att vidtas om utredningen visar att det finns missförhållanden så handlar det huvudsakligen om arbetsrättsliga åtgärder enligt arbetsmiljölag (1977:1160).

Arbetssätt i Göteborgs Stad

Göteborgs Stad har upphandlat en extern leverantör som tar emot alla inkomna rapporter. Leverantören gör en initial bedömning och tar fram ett förslag på fortsatt hantering. De rapporter som bedöms handla om missförhållanden av allmänintresse sänds till Göteborgs Stads visselblåsarfunktion, som beslutar om hur ärendet ska hanteras.

Respektive förvaltning/bolag utser behöriga personer som visselblåsarfunktionen kan kommunicera med. De utreder det aktuella ärendet genom att svara på de frågor som stadsledningskontoret ställer med anledning av det som rapporterats.

Visselblåsarfunktionen beslutar när ärendet är tillräckligt utrett och kan avslutas. När ärendet har avslutats återkopplar visselblåsarfunktionen till den som rapporterat om missförhållandet.

Bakgrund

Visselblåsarfunktionen mottog under juni 2023 två ärenden som till stora delar överlappade varandra rent innehållsmässigt. Fokus i dem var på verksamhetens ändamålsenlighet och arbetsmiljö. Visselblåsarfunktionen bedömde dock att det fanns delar gällande brister i inköp och upphandling som behövde utredas vidare. Efter ett inledande möte med rapportörerna och genomgång av inkommit material kom den fortsatta utredningen att avgränsas till två olika granskningsobjekt.

Granskningsobjekt ett gällde en utbildningsinsats inom programmering. Granskningen visade på omfattande brister både vad gäller tillkomst, genomförande och uppföljning av insatsen. Visselblåsarfunktionen konstaterade att det funnits brister i prestationsredovisningen som varit kända inom förvaltningen, utan att adekvata åtgärder vidtagits. Deltagarna bedömdes inte ha motsvarat de målgrupper som beskrivs i avrop. För de tre år som insatsen avsåg framgick det också att endast ett bolags anställda fått ta del av utbildningarna, anställda som närmast uteslutande har omfattande akademiska studier och seniora tjänster inom bolaget.

I granskningen framkommer vidare att stadens regler för attest har åsidosatts vid flertalet tillfällen. Dessa regler finns till för att minska korruptionsrisker. Granskningen visar dock att chefer inom förvaltningen flera gånger har underlåtit att följa dessa regler när kontrollattestanter vägrat godkänna fakturaunderlag på grund av omfattande brister, utan att dessa först åtgärdats. Visselblåsarfunktionen anför att ändringar i avropen har gjorts.

Granskningsobjekt två gällde, vad förvaltningen betecknar som, ett samverkansavtal med en till förvaltningen etablerad leverantör. Både tillkomst, genomförande och redovisning uppvisar stora brister. Visselblåsarfunktionen finner att förfarandet avviker från såväl stadens regelverk, nämndens egna styrande dokument som lagstiftning

Visselblåsarfunktionens bedömning

Visselblåsarfunktionens samlade bedömning är att förvaltningen, i de två granskade inköpen, har uppvisat en rad brister inom viktiga processer för att motverka korruption och oegentligheter. Förvaltningen förefaller ha betalat en leverantör utan något tydligt krav på prestation som kommer förvaltningen till del. Det är också tydligt att man från förvaltningens högsta ledning i dessa ärenden medvetet frångått regler och rutiner, något som är särskilt anmärkningsvärt då det funnits information tillgänglig inom förvaltningen om avvikelser och felaktigheter i prestationsredovisningen.

Visselblåsarfunktionen bedömer att det som framkommer i de ursprungliga rapporterna inte går att avfärda. Förvaltningen har, utifrån iakttagelser gjorda i utredningen, omfattande brister inom sin interna kontrollmiljö; brister som inte beror på avsaknad av rutiner och riktlinjer, utan bristande efterlevnad. Förvaltningen har genom sin underlåtenhet att följa gällande processer och regler för inköp och upphandling såväl som

avtalsuppföljning riskerat att utsättas för ekonomisk skada såväl som förtroendeskada, vilket i förlängningen också riskerat att skada stadens anseende.

Sammantaget bedömde visselblåsarfunktionen den 27 juni 2024 att de omständigheter som framkommer i rapporterna är tillräckligt utredda utifrån visselblåsarfunktionens mandat och uppdrag. De avslutade därför ärendet för egen del och överlämnade det till förvaltningen för fortsatt omhändertagande.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens inledande bedömning

I samband med nämnderna i augusti och september konstaterade förvaltningen följande.

- Delar i granskningsobjekten avviker från beslutad process.
- De granskade objekten omfattas av arbetsordningen för anskaffning, vilken måste få ges tid och utrymme att implementeras fullt ut i förvaltningen.
- Behov av omhändertagande av arbetsmiljöavvikelser.

Sammantaget ser förvaltningen att det i de granskade objekten förekommit brister i avtalsefterlevnad, uppföljning samt avsteg från beslutade processer och rutiner.

Visselblåsare, det vill säga personer som rapporterar om ett missförhållande, bidrar till att motverka skada och möjliggör att missförhållanden kan rättas till.

Förvaltningens förslag till handlingsplan

I bilaga återfinns förvaltningens förslag till åtgärdsplan. Åtgärderna ansvarssätts till ansvarig chef och med en tidsram. I arbetet med åtgärder är en nära dialog med medarbetarna av största vikt. Förvaltningen föreslår en kvartalsvis uppföljning av planen till nämnden. Handlingsplanen har en koppling till arbetet med såväl tystnadskultursplanen som arbetsmiljöplanen.

I den förstnämnda anges att för att motverka tystnadskulturer krävs ett långsiktigt arbete med att skapa en god organisationskultur och goda förutsättningar för ett nära och tryggt ledarskap. Att skapa en bra och gemensam grund vad gäller ledarskap och organisationskultur är ett arbete som kräver stor uthållighet och en gemensam riktning där målet är att gå från delar till helhet och agera som en stad.

Arbetsmiljöplanen omfattar en trygg social arbetsmiljö, tydlighet i uppdrag, roller och arbetssätt samt insatser för att nå en mer ändamålsenlig organisationsstruktur.

I budgeten för 2024 anges att Arbvux ska vara en förvaltning med en organisation som präglas av tillit, där medarbetare och chefer trivs, känner delaktighet och kan utvecklas. Genom att vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder goda anställnings- och arbetsvillkor, god arbetsmiljö och utvecklingsmöjligheter så ökar förutsättningarna att attrahera och behålla såväl medarbetare som chefer.

Linda Nygren
T.f. förvaltningsdirektör

Hans Timan
Förvaltningscontroller